

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/1283/2015
Identifikačné číslo spisu: 6111206289
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:6111206289.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Mariána Sluka, PhD. a Mgr. Miroslava Šeptáka, v spore žalobcu ČSAD Ostrava a.s., so sídlom v Ostrave, Vítkovická 3083/1, Česká republika, IČO: 45 192 057, zastúpeného JUDr. Branislavom Jurgom, advokátom, so sídlom v Piešťanoch, Sad A. Kmeťa 24, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody 6, za účasti Mesta Banská Bystrica, ČSA 26, Banská Bystrica, zastúpeného Mgr. Robertom Antalom, advokátom, so sídlom v Banskej Bystrici, ul. Kláry Jarunkovej 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 10C/59/2011, o dovolaní žalobcu, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. augusta 2015, sp. zn. 17Co/1254/2014, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. augusta 2015 sp. zn. 17Co/1254/2014 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 27. augusta 2015, sp. zn. 17Co/1254/2014 potvrdil uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 18. septembra 2014 č. k. 10C/59/2011-305, ktorým zamietol návrh žalobcu na pripustenie zmeny účastníka na strane žalobcu z dôvodu, že žalobca nepreukázal uzavretie zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 30. júla 2014 medzi ním a Y. U., na ktorú mali prejsť všetky práva spojené s uplatňovanou pohľadávkou. Aj odvolací súd mal za to, že v zmysle ustanovení § 92 ods. 2, 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), môže súd vyhovieť návrhu na zmenu účastníka len ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv a povinností. Táto skutočnosť mohla byť preukázaná len doložením zmluvy o postúpení pohľadávky, ktorú ale žalobca nepredložil, vychádzajúc z názoru, že na preukázanie prechodu práv a povinností, o ktoré v konaní ide, postačuje predložiť súdu oznámenie adresované dlžníkovi, že pohľadávka vymáhaná v tomto konaní bola postúpená. S touto odvolacou námietkou sa odvolací súd nestotožnil. Odkaz žalobcu na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 11. júna 2003, sp. zn. 4 Obo 210/2001 považoval za nenáležitý. V tomto rozhodnutí sa najvyšší súd zaoberal výkladom ustanovenia § 526 ods. 2 Občianskeho zákonníka v skutkovo a právne odlišnom prípade, keď k postúpeniu pohľadávky došlo ešte

pred začatím súdneho konania. S poukazom na uvedené sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie tak vo výroku, ako aj v dôvodoch rozhodnutia, a preto napadnuté rozhodnutie podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil.

2. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil tým, že sa mu postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Existencia tohto dôvodu spočíva v tom, že súdy oboch inštancií rozhodli prekvapivo v rozpore s princípom právnej istoty, pretože v rozpore s predloženým rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 11. júna 2003, sp. zn. 4 Obo 210/2001 nepovažovali oznámenie o postúpení pohľadávky za právnu skutočnosť, na základe ktorej má dlžník plniť novému veriteľovi s dôsledkom, že sa zbaví svojho záväzku; ďalej v tom, že odvolací súd sa v svojom rozhodnutí nevysporiadal riadne so žalobcom uvádzanými argumentmi, ktoré boli pre vec podstatné, čím je jeho rozhodnutie nepresvedčivé a nesprávne, nezodpovedajúce ustanoveniu § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 167 ods. 2 O.s.p. Napokon existencia dovolateľom vytýkanej vady spočíva aj v tom, že odvolacím súdom mu nebol vytvorený priestor na možnosť vyjadriť sa k podaniu vedľajšieho účastníka na strane žalovanej, ktoré mal odvolací súd k dispozícii od 11. decembra 2014, avšak právnenému zástupcovi žalobcu ho doručil až 25. augusta 2015, pričom už 27. augusta 2015 vydal napadnuté uznesenie. Žalobca pritom na doručené vyjadrenie reagoval dňa 4. septembra, a to oznámením o predložení dôkazu (zmluvy o postúpení pohľadávky z 30. júla 2014, ktorú predložil podaním zo dňa 25. septembra 2015), nevediac, že odvolací súd už medzičasom rozhodol.

3. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila.

4. Mesto Banská Bystrica (v postavení vedľajšieho účastníka do 30. júna 2016) vo vyjadrení k dovolaniu navrhlo dovolanie žalobcu zamietnuť, keďže postup súdov oboch inštancií bol zákonný a vecne správny. Rozhodnutia oboch súdov sú riadne, dostatočne odôvodnené a presvedčivé. Odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení vedľajšieho účastníka, ale sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, žalobcovi preto nebola odňatá možnosť konať pred súdom.

5. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované), a procesnú prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení § 236, § 237 ods. 1 a § 239 O.s.p.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

7. Dovoláním bolo možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

8. V prejednávanej veci bolo dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu žalobcu na pripustenie zmeny účastníka na strane žalobcu. Prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu bola upravená v § 239 O.s.p. Keďže dovoláním napadnuté potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu nemožno podriať pod žiadny dôvod prípustnosti dovolania v zmysle § 239 O.s.p., je zjavné, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v predmetnej veci podľa tohto ustanovenia nie je prípustné.

9. Najvyšší súd so zreteľom na uvedené ustanovenia konštatuje, že žalobcom podané dovolanie nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné. Neprípustnosť dovolania v takom prípade znamená, že sa v podstatnej miere zužuje právna možnosť využitia zákonom prezumovaných dovolacích dôvodov, a teda možnosť dovolateľov domáhať sa reparácie prípadných nesprávností v súdnom konaní, ktoré sa spájajú s tzv. inou vadou v konaní majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.)

a nesprávnym právnym posúdením vecí (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

10. Dovolanie žalobcu by v danom prípade bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

11. Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a ich existencia ani nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto ani z týchto ustanovení nevyplýva.

12. Žalobca tvrdí, že mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Za právneho stavu do 30. júna 2016 sa odňatím možnosti konať pred súdom rozumel procesne nesprávny postup súdu, ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

13. Dovolateľ v súvislosti s tvrdením procesnej vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. konkrétne namietal tiež, že nemal odvolacím súdom vytvorený priestor na možnosť vyjadriť sa k podaniu vedľajšieho účastníka na strane žalovanej. Vyjadrenie vedľajšieho účastníka na strane žalovanej k jeho odvolaniu mu totiž bolo doručované tak, že z hľadiska časového nemal reálnu možnosť zaujať k nemu stanovisko a so svojím stanoviskom oboznámiť súd, hoci chcel. Odvolací súd rozhodol bez toho, aby vyčkal, či sa žalobca (odvolateľ) vyjadrí k tomuto vyjadreniu vedľajšieho účastníka na strane žalovanej.

14. V súlade s princípom „rovnosti zbraní“ [čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“)] každá procesná strana musí mať rovnakú možnosť hájiť svoje záujmy a žiadna z nich nesmie mať podstatnú výhodu voči protistrane [viď napríklad rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Delcourt proti Belgicku z roku 1970]. Podstata tohto princípu spočíva v tom, že všetci účastníci občianskeho súdneho konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorého z nich. V súlade s právom na kontradiktórne konanie musia mať procesné strany príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené, s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim.

15. Najvyšší súd vo viacerých prípadoch (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 17/2011, 3 Cdo 258/2012 a 5 Cdo 40/2012) opakovane uviedol, že absencia vyjadrenia k opravnému prostriedku druhého účastníka konania je právne irelevantná medziiným vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku, nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku, teda vtedy, keď vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku (porovnaj tiež I. ÚS 498/2011 a IV. ÚS 283/2011). Rovnako poukázal na to, že ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1

druhej vete O.s.p., doručí súd prvého stupňa odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu. Z Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva bezvýnimočná povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania späťne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania - je iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Pokiaľ má odvolací súd k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní § 209a O.s.p. pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej (viď tiež III. ÚS 72/09, IV. ÚS 462/2010, IV. ÚS 19/2012, III. ÚS 296/2011.). Najvyšší súd tiež opakovane uviedol, že iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (neprestajne sa opakujúci a nikdy sa nekončiaci) proces vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu druhého účastníka konania; takýto pohľad by mohol mať znaky prílišného právneho formalizmu.

16.1. EŠLP vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. Dospel k názoru, že a j keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. Podľa názoru EŠLP „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

16.2. EŠLP v tomto rozsudku výslovne nezaujal stanovisko k otázke, či vyjadrenie k odvolaniu má byť odvolateľovi doručené tak, aby mal zabezpečenú reálnu možnosť zareagovať naň svojou replikou v primeranej lehote ešte pred rozhodnutím odvolacieho súdu. Zo samej podstaty argumentácie EŠLP zvolenej v uvedenej veci (viď najmä slová „... mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim ...“) ale vyplýva, že EŠLP za nevyhnutné považuje nielen to, aby sa odvolateľ mal možnosť oboznámiť s obsahom vyjadrenia protistrany k jeho odvolaniu, ale aby sa mal možnosť účinne vyjadriť v čase pred rozhodnutím odvolacieho súdu. Nevyhnutnou podmienkou zabezpečenia účinnej možnosti odvolateľa vyjadriť sa k úkonu protistrany svojou replikou je, že mu bude vytvorená procesná možnosť vyhotoviť svoje stanovisko tak, aby mal dostatok času na jeho prípravu. Za čas, ktorý umožňuje dostatočnú prípravu účastníka, označuje Občiansky súdny poriadok v iných prípadoch (viď napríklad § 115 ods. 2, resp. § 156 ods. 3) „najmenej päť dní“.

17. Na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nevyhnutnou podmienkou zabezpečenia účinnej možnosti odvolateľa vyjadriť sa k úkonu protistrany svojou replikou je, že mu súd na toto vyjadrenie poskytne primeranú lehotu, ktorá nemôže byť kratšia ako päť dní“. Toto stanovisko bolo uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 8/2016.

18. V danom prípade nebola žalobcovi vytvorená reálna možnosť dostatočne sa pripraviť a reagovať (najmenej päť dní) na zaujatie stanoviska k vyjadreniu vedľajšieho účastníka na strane žalovanej k jeho odvolaniu zo dňa 10. októbra 2014 (č. l. 323 a nasl., tiež č. l. 327 a nasl. spisu) a so stanoviskom oboznámiť odvolací súd tak, aby naň bolo možné prípadne vziať zreteľ pri rozhodovaní o odvolaní. Predmetné vyjadrenia vedľajšieho účastníka na strane žalovanej k odvolaniu boli žalobcovi doručené prostredníctvom jeho právneho zástupcu dňa 25. augusta 2015 a odvolací súd rozhodol (už) 27. augusta 2015. Z postupu žalobcu (viď bod 2.) je pritom zrejmé, že chcel reagovať a aj reagoval na súdom zaslané vyjadrenia vedľajšieho účastníka na strane žalovanej, ktorého právnu argumentáciu (sčasti) odvolací súd prevzal do odôvodnenia napadnutého uznesenia. So zreteľom na to dospel odvolací súd k záveru, že žalobcovi bola v danom prípade odňatá možnosť pred súdom konať. Jeho dovolanie je preto

nielen prípustné (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.), ale aj opodstatnené (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.).

19. Najvyšší súd z uvedeného dôvodu napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

20. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (453 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.